

ירושלמי אקטואלי

יו"ל ע"י "בית המדרש למגידי שיעורים בדף היומי", כפר גנים ג' פתח תקוה

גליון מס' 8 | פרשת בלק | י' תמוז תשע"ו

הפרשה בירושלמי

סגולת קריאת פרשת בלעם בכל יום

אמר רבי אבהו בן זוטרתא אמר רבי יהודה בר זבידא: בקשו (חז"ל) לקבוע פרשת בלק בקריאת שמע (דהיינו לאמרה בכל יום בשעת ק"ש) ומפני מה לא קבעוה - משום טורח צבור. מאי טעמא (היינו ומה היה ההו"א להכניס פרשה זו יחד עם ק"ש? אילימא משום דכתיב בה: "אל מוציאם ממצרים, לימא פרשת רבית ופרשת משקלות דכתיב בהן יציאת מצרים, אלא אמר רבי יוסי בר אבין: משום דכתיב בה האי קרא: "כרע שכב כארי וכלביא מי יקימנו (היינו סגולת עם ישראל והבדלתו משאר העמים) ולימא האי פסוקא ותו לא? גמירי (מקובלנו) כל פרשה דפסקה משה רבינו, פסקינן, דלא פסקה משה רבינו, לא פסקינן.

הקשה בעל שו"ת שרידי אש (חלק ג סימן פז), שקשה להעלות על הדעת שרצו לקבוע פרשת בלק בקריאת שמע כל הפרשה מתחילתה מפסוק וירא בלק ואילך. ומסתבר, שהכוונה שרצו לקבוע פרשת מה טובו אהליך יעקב וכו' ועל פרשה זו אמרה הגמרא: כל פרשה שלא פסקה משה רבנו לא פסקינן

פרשת מה טובו אהליך יעקב, היא הנאום השלישי והאחרון של בלעם, המתחיל ב"מה טובו אהליך יעקב" ומסתיים בפסוק, מברכיך ברוך ואוררך ארור" (שאו בלק כבר מבין שאין עוד טעם לנסות את בלעם). ואותה רצו לקבוע בברכת שמע לפני שקבעו לבסוף את פרשת ציצית. ומ"מ לקריאת שמע לא זכה הפסוק שלנו להיכנס, אבל זכה שבו מתחילים את תפילת השחר. ואכמ"ל בחשיבות ברכה זו.

מעניין שבתלמוד הבבלי מוזכרת פרשתנו בלשון פרשת בלק ואילו בתלמוד הירושלמי מוזכרת פרשתנו בלשון פרשת בלק ובלעם. [בבלי ברכות ט: ו-יב.ירושלמי ברכות ט: וסוטה כו.].

הגמ' בבלי ב"ב יד: וירושלמי סוטה כו. מביאה שמשא רבינו כתב ספרו (חמשה חומשי תורה) ופרשת בלעם ואיוב, ויהושע כתב ספרו ושמונה פסוקים שבתורה; שמואל כתב ספרו ושופטים ורות; דוד כתב ספר תהלים ע"י עשרה זקנים

ויש א"כ לברר, מה המיוחד בפרשת בלעם (בלק) מכל שאר התורה? רש"י בגמרא ב"ב שם אומר, פרשת בלעם - נבואתו ומשליו אף על פי שאינן צורכי משה ותורתו וסדר מעשיו. במפרשים שם הביאו את תשובת הריטב"א שמשא כתב ספר שלם נפרד על פרשת בלעם (בדומה לספר איוב) וספר זה אבד.

ובשו"ת ציץ אליעזר חלק י"ד סימן א מביא בשם נחלת יעקב: "מה שאמר בלעם לבלק ודאי לא בלשון הכתוב בתורה אמרה ... אך משה כתב כוונת ההשגה שהשיג בלעם בלשון זה הכתוב בתורה שיש על כל קוץ וקוץ תילי תילים של רמזי סודות. דהיינו משה תרגם את דבריו של בלעם ללשון הקודש והכניסם לתורה. עכ"פ נראה שפרשת בלעם היא נושא נפרד ומיוחד בתורה אם חז"ל אומרים בלשון כל כך מיוחדת ונדירה שמשא כתב ספרו ופרשת בלעם

עוד מובא בגמ' בבלי בברכות יב:

הלכה למעשה בזכירת פרשת בלעם בכל יום בימינו.

שבין מצוות הזכירות שבכל יום מנה גם את מה שיעצו בלק ובלעם לעשות לאבותנו למען דעת צדקות ה'.

ושם בחיד"א (ביכף אחת') כתב נוסח היהי רצון לומר לפני זכירת מעשה בלק, וז"ל, רבש"ע מודים אנחנו לך על כל הטובות והנסים והנפלאות שעשית עמנו ועם אבותינו, ובכלל רחמך מה שהפלת לעשות לאבותינו במדבר, והצלתם מבלק ובלעם והפרת עצתם קלקלת מחשבותם, ולא נתכעסת בימים ההם, וכתיב ויהפוך ה' אלהיך לך את הקללה לברכה כי אהבך ה' אלהיך, ועל כולם יתברך ויתרומם ויתנשא תמיד שמך מלכנו לעולם ועד וכל החיים סלה וגו'.

הפני יהושע (בברכות יב: ד"ה אלא) והשפת אמת (שם), כתבו שנראה יש צד חיוב להזכיר ענין בלק ובלעם בכל יום, כדקאמר מיכה לישראל (מיכה ו,ה) והוא בהפטרות לפרשתנו) עמי זכר נא מה יעץ בלק מלך מואב", משמע שיש צד חיוב לזכרו.

ובלב שמחה כותב די"ל שעל ידי שאומרים כל יום "מה טובו" שזה פסוק ממה שאמר בלעם, יוצאים עי"ז חובת זכירת סיפור בלק.

וכ"כ בספר דברי יואל (פ' בלק) שלפי דברי הפני יהושע יש מצוה מדברי קבלה להזכיר פרשת בלק בכל יום.

וראה בחיד"א בספר עבודת הקודש (ציפורן שמיר סי' א')

לע"נ
שמעון בן סוליקה ז"ל
הונצח ע"י
משפחת דהן

לע"נ
רבקה וייסטון
בת
ר' יהושע העשיל ז"ל
הונצחה ע"י המשפחה

קורן
דניאלי
לזכר דניאל זונפלד ע"ה
הונצח ע"י קורן דניאלי
לע"נ של הר"ר אברהם גליק ז"ל

זכותה של קמחית שכל בניה שמשו בכהונה גדולה

ישבב אחיו ושמש תחתיו, וראתה אמן שני כהנים גדולים ביום אחד. ושוב אמרו עליו על רבי ישמעאל בן קמחית: פעם אחת יצא וסיפר עם הגמון אחד בשוק, ונתזה צינורא מפיו על בגדיו, ונכנס יוסף (עם) אחיו ושמש תחתיו, וראתה אמן שני כהנים גדולים ביום אחד. תנו רבנן: שבעה בנים היו לה לקמחית וכולן שמשו בכהונה גדולה. אמרו לה חכמים: מה עשית שזכית לכך? - אמרה להם: מימי לא ראו קורות ביתי קלעי שערי. - אמרו לה: הרבה עשו כן, ולא הועילו".

לעומת זאת הגרסא כפי שמופיע בתלמוד הירושלמי (וילנא) מסכת מגילה פרק א):

"מעשה בשמעון בן קמחית שיצא עם מלך ערבי ערב יום כפורים עם חשיכה ונתזה צינורה של רוק מפיו על בגדיו וטימאתו ונכנס יהודה אחיו ושימש תחתיו בכהונה וראת אימן שני בניה כהנים גדולים ביום אחד. שבעה בנים היו לקמחית וכולהם שימשו בכהונה גדולה שלחו חכמים ואמרו לה מה מע"ט יש בידך אמרה להן יבוא עלי אם ראו קורות ביתי שערות ראשי ואימרת חלוקי מימי. אמרון כל קמחיא קמח וקימחא דקימחית סולת וקרן עלה [תהילים מה יד] כל כבודה בת מלך פנימה ממשבצות זהב לבושה"

כמו כן כך הגרסא במדרש (ויקרא רבה (וילנא) פרשת אחרי מות פרשה כ)

"איתמר, מעשה בשמעון בן קמחית, שיצא לדבר עם המלך הערבי. ניתזא צינורא מפיו על בגדיו וטימאתו, ונכנס יהודה אחיו ושמש תחתיו בכהונה גדולה. אותו היום, ראתה אמם שני בניה כהנים גדולים.

אמרו: ז' בנים היו לה לקמחית, וכולם שמשו בכהונה גדולה. שלחו אחריה, אמרו לה: מה מעשים טובים יש בידך, אמרה להם, מעולם לא ראו קורות ביתי שערות ראשי ואמרת חלוקי. אמרו: כל קמחיא קמח וקמח דקמחית סלת וקרן עלה (תהלים מה) כל כבודה בת מלך פנימה.

ה'ריקאנטי' (דברים פרק כד) סובר שאכן צניעותה הביאה לכך שזכתה שכל בניה ישמשו בכהונה גדולה. כתב ה'ריקאנטי':

"כמעשה קמחית שזכתה בצניעותה לז' בנים כהנים גדולים" [יומא מז ע"א].

פרשת בלק, מסכת מגילה יט כה

בסוגייתנו בתלמוד הירושלמי מסכת מגילה מובא הסיפור הידוע על קמחית שזכתה שבניה ישמשו בכהונה גדולה.

סיפור זה מופיע בתלמוד הירושלמי והבבלי בשינויי לשון, ויש לעמוד עליהם ולדון אם יש לשינויי הלשון הללו השלכות הלכתיות. לדעת הבבלי סיפורה של קמחית מסתיים בכך שאמרו חכמים לקמחית שלמרות שתולה את הזכות הגדולה לכך שכל בניה שמשו בכהונה גדולה לכך שהקפידה בזהירות גדולה מאוד שאפילו קורות ביתה לא יראו את שערה, הרי ש'הרבה עשו כן ולא עלתה בידם', כלומר לא בזכות כן זכתה.

לגרסת הירושלמי, חכמים לא השיבו לה כן, אלא לכאורה קיבלו את דבריה.

ההשלכה ההלכתית לשינויי גרסאות אלו, האם יש עניין להחמיר בעניין זה כפי שנהגה קמחית, או שאין עניין כזה. שהרי אם אנו גורסים כגרסת הבבלי, יוצא שאין מקור כלל לחומרה והנהגה זו, שהרי השיבו לה חכמים, הרבה עשו כן ולא עלתה בידם, אולם אם גורסים אנו כגרסת הירושלמי, יש עניין ומקור לחומרה זו, שהרי חכמים קיבלו אכן את דבריה, וכפי שנראה בהמשך, אפילו קראו עליה את הפסוק: "כל כבודה בת מלך פנימה ממשבצות זהב לבושה".

להלן הגרסאות השונות.

הגרסא של המעשה כפי שמופיע ב'מסכתות קטנות' (מסכת אבות דרבי נתן נוסחא א פרק לה):

"עשרה נסים נעשו לאבותינו בבית המקדש מעולם לא נראה זבוב בבית המטבחים. ולא אירע קרי לכהן גדול ביום הכפורים חוץ מרבי ישמעאל בן קמחית. שיצא להסיח עם הגמון אחד ונתזה צינורא מפיו ונפלה על בגדיו ונכנס אחיו ושמש בכהונה גדולה תחתיו וראתה אותן אמן בו ביום שני כהנים גדולים. ראוה חכמים ואמרו מה זכות היה בידך ואמרה מעולם לא ראו קורות ביתי שער ראשי".

הגרסא כפי שמופיע בתלמוד בבלי מסכת יומא (דף מז):

"אמרו עליו על רבי ישמעאל בן קמחית: פעם אחת סיפר דברים עם ערבי אחד בשוק, ונתזה צינורא מפיו על בגדיו, ונכנס

"השיעור השבוני בירושלמי"

להזמנת שיעור אקטואלי מרתק בתלמוד הירושלמי

השיעורים נמסרים ממיטב מגידי השיעורים

מבית המדרש למגידי השיעורים

ניתן לבנות לי: 3785*

כלומר אף על פי שהרבה נשים נזהרים בכך, מעשיה של קמחית רצויה היא ביותר שזכתה לזה".

כך גם כתב במסכת הוריות (פרק ג'):

כל קמחייא קמחין. הכל עושין קמח וקמח של קמחית היא סולת כלומר אף על פי שכמה וכמה נשים נזהרין בזה מעשיה של קמחית היא רצויה ביותר וזכתה לכל זה:

ואכן כך פסק המשנה ברורה (סי' ע"ה סקי"ד) כדברי הירושלמי שאכן זכתה קמחית בזכות שלא ראו קורות ביתה את שערות ראשה. אלא שמדברי המשנה ברורה משמע שלמד כן אף בדברי הבבלי, ומשמע מדבריו שאין מחלוקת בבלי וירושלמי בנידון זה.

כתב המשנה ברורה:

"ובזוהר" פרשה נשא, החמיר מאוד שלא יתראה שום שער מאשה, דגרמא מסכנותא לביתא וגרמא לבנהא דלא יתחשבון בדרא וסטרא אחרא לשרות בביתא. וכ"ש אם הולכות בשוקא כך ע"כ בעאי איתתא דאפילו קורות ביתה לא יחמון שיערה חדא מרישאה ואי עבדיית כן מה כתיב בניך כשתילי זיתים מה זית וכו' בנהא יסתלקון בחשובין על שאר בני עלמא ולא עוד אלא דבעלה מתברך בכל ברכאן דלעילא וברכאן דלתתא בעותרא בבניין ובני בנין עכ"ל בקיצור.

וכתב המגן אברהם דראוי לנהוג כהזוהר, וביומא איתא במעשה דקמחית בזכות הצניעות היתירה שהייתה בה שלא ראו קורות ביתה אמרי חלוקה יצאו ממנה כהנים גדולים.

ראיה לדברים אלו שאין מחלוקת בבלי וירושלמי, ושהבבלי סבור שבזכות מעשיה והנהגתה זכתה למה שזכתה, ניתן להוכיח אף מדברי הדרכי משה' (הקצר אבן העזר סימן קטו):

"ולי" נראה דודאי אף רבינו בעל הטור מודה לדבר זה, וכ"כ לעיל סימן כ"א דאין איסור ללכת בפריעת ראש אלא דוקא בשוק ולא נקט כאן לא תצא אלא למידק מינה דצניעות מיהא הוי ששום אשה לא תראה שיערה כלל אפילו בבית וכמו שמצינו במעשה דקמחית (יומא מז א) שזכתה משום זה שיצאו ממנה כהנים גדולים".

כך גם כתב בדברי הבבלי ה'הון עשיר' (מסכת מכות פרק ב):

"ועוד" כי מפני צניעותן וכסויו שערן, גורמין לבניהם להיות כהנים גדולים, כדאשכחן (יומא מז א) במעשה דקמחית, לפיכך הן הנה החסות עליהם.

בדומה לדברים אלו אף כתב ב'איגרת הקודש לרמב"ן' (פרק ו): כמעשה קמחית שזכתה לז' בנים שכולם שמשו בכהונה גדולה, ושאלוה חכמינו ז"ל במה זכתה, ואמרה להם אפילו קורות ביתי לא ראו שער ראשי מימי, וכל זה הפליגה לשאר צניעותה וחסידותה ויושר מעשיה.

מדברי ה'מאירי' (בית הבחירה מסכת יומא דף מז.) משמע שהוא רואה מחלוקת בין הבבלי לירושלמי, המאירי סבור שלצד זה שלא בהכרח צדקותה וצניעותה של קמחית הביאה לכך שזכתה שכל בניה ישמשו בכהונה גדולה, עדיין מדובר בצניעות ראויה ומפולגת. את דברי הבבלי מביא ה'מאירי' שאכן לא צניעותה עמדה לה, אך לעומת זאת מביא את דברי הירושלמי שיש להוכיח שאכן מדובר בהנהגה ראויה שהביאה לזכות הגדולה של קמחית שכל בניה ישמשו בכהונה גדולה. כתב ה'מאירי':

"שבעה" בנים היו לה לאמו של ר' ישמעאל בן קמחית וכולן שמשו בכהונה גדולה אמרו לה חכמים מה עשית שזכית לכך אמרה להן מימי לא ראו קורות ביתי שערות ראשי כלומר דרך הפלגה לרוב צניעות ואף על פי שהרבה עשו כן ולא הועילו ברוך בעל המאזנים ומ"מ מדת הצניעות משובחת הרבה ובנשים יותר בתלמוד המערב אמרו כל כבודה בת מלך פנימה ממשבצות זהב לבושה כל שהיא צנועה הרבה ראוי לצאת ממנה כהן גדול המשמש בבגדי זהב ובמקום אחר אמרו כל כלה שהיא צנועה בבית חמיה וזוכה ויוצאים הימנה מלכים ונביאים".

מדברי ה'פני משה' (מסכת מגילה פרק א) עולה שלמד בדברי הירושלמי שאכן הנהגתה של קמחית הינה הנהגה ראויה שבזכותה באו לה שבעה בנים ששימשו בכהונה גדולה, אלא שמוסיף ומבאר שאין מחלוקת בבלי וירושלמי, והסיבה שהבבלי כתב שאמרו לה חכמים 'הרבה עשו ולא עלתה בידם' אין הביאור שהבבלי סבור שאין זו הנהגה ראויה, אלא שכל הנשים הנוהגות כך לא זכו למה שהיא זכתה, מפני שהיא הייתה שונה מיתר הנשים, בכך שמחמת צדקותה וצניעותה עשתה זאת באופן היותר ראוי יחד עם הכוונה הרצויה ביותר.

והירושלמי משבח את הנהגתה למרות שסבור כהבבלי ש'הרבה עשו כן ולא עלתה בידם'. שהרי גם הבבלי סבור שיש למנהג זה מקור ועניין, אלא שציין הבבלי שהיא זכתה קמחית במה שלא זכו יתר הנשים שנהגו כמותה, ואין כוונת הבבלי לומר שאין מקור או עניין להנהגתה.

דברים אלו יש להוכיח מלשון ה'פני משה' שכתב בסוגיתנו:

"כל קמחייא קמח וקימחא דקימחית סולת. דרך משל הוא,

**נכנסים, מאזינים, מבינים ונהנים.
הדך היומי בירושלמי**

לקבלת השיעור במייל נא לשלוח כתובת מייל למס' 052-4636288

מחיאת כפיים בשבת ויו"ט

המקומות וא"כ לא שייך לומר שכיון שבטל הטעם בטלה התקנה. וכתב לבאר שכלל זה שייך רק כאשר אין טעם הגזירה ידוע, אך במקום שטעמה ידוע כגון כאן שמא יתקן כלי שיר, כיון שבטל הטעם משום שאין בקיאין בתיקון כלי שיר בטלה התקנה. החיד"א בטוב עין סי' י"ח אות פה כתב מעין זה דמים מגולים הוי חשש וכין שהסתלק בטל האיסור, וה"ה כאן שהיה חשש שיתקן כלי שיר אך כיון שאין בקיאין בטל החשש ושרי].

ובבית מאיר (סי' שלט ס"ט) כתב שהב"י סבר שאף גזירה זו שמא יתקן כלי שיר לא נתקנה בכל המקומות, משום שהיו מקומות שלא היו בקיאין בכלי שיר, ורק במקומות שהיה חשש גזרו לאסור בטיפוח וריקוד.

להלכה פסק השו"ע (סי' שלט ס"ג) אין מטפחין להכות כף אל כף ולא מספקין להכות כף על ירך גזירה שמא יתקן כלי שיר, וכתב הרמ"א וי"א דבזמן הזה הכל שרי דאין בקיאין בעשיית כלי שיר וליכא למיגזר שמא יתקן דמילתא דלא שכיח הוא ולכן נהגו להקל בכל.

היבט חדש בענין הובא בערוך השולחן (שלט ס"ט) המבאר את השוני בין זמן חז"ל לזמנינו וז"ל: "לענ"ד נראה שסיפוק וריקוד שלנו לא נאסר מעולם משום שבזמן חז"ל היה זה בעת שמזמרים בכלי שיר והיו מטפחין ומספקין ומרקדין עפ"י סדר השיר, אך עכשיו בעת ששוררים בפה שירי שמחה ומטפחים כף אל כף טיפוח בעלמא ולא על פי סדר השיר, וסיפוק כף על ירך לא נודע לנו כלל ואין כאן שמא יתקן כלי שיר ולא גזרו על זה חכמים.

להבנה מחודשת זו לא נמצא ריע וחבר בשאר הפוסקים אלא סתימת הפוסקים לאסור, אך לדבר מצוה כגון שמחת תורה התיירו משום שעסוק בשמחה של תורה לא יגיע לידי איסור שיבא לתקן כלי שיר, אמנם בשאר שמחה של מצוה כגון נישואין וכד', המהרש"ל (ים של שלמה ביצה פ"ה אות ו') כתב להתיר משום שגם היא שמחה של מצוה, אך יש מהפוסקים שכתבו שכיון שעיקר שמחת הנישואין היא בכלי זמר יש לאסור, משא"כ שמחת תורה שעיקרה בגוף שאדם רוקד ומפזז לפני ה' יש להתיר שאין חשש שיתקן כלי שיר. [בענין מחיאת כף בשעת התפילה עיין באשל אברהם סי' שלט].

היתר כלאחר יד

"כרע שכב כארי וכלביא מי יקימנו (היינו סגולת עם ישראל והבדלתו משאר העמים) ולימא האי פסוקא ותו לא? גמירי (מקובלנו) כל פרשה דפסקה משה רבינו, פסקינן, דלא פסקה משה רבינו, לא פסקינן.

הקשה בעל שו"ת שרידי אש (חלק ג סימן פז), שקשה להעלות על הדעת שרצו לקבוע פרשת בלק בקריאת שמע כל הפרשה מתחילתה מפסוק וירא בלק ואילך. ומסתבר, שהכוונה שרצו לקבוע פרשת מה טובו אהליך יעקב וכו' ועל פרשה זו אמרה הגמרא: כל פרשה שלא פסקה משה רבנו לא פסקינן

פרשת מה טובו אהליך יעקב, היא הנאום השלישי והאחרון של בלעם, המתחיל ב"מה טובו אהליך יעקב" ומסתיים בפסוק, מברכיך ברוך ואוררך ארור" (שאו בלק כבר מבין שאין עוד טעם לנסות את בלעם). ואותה רצו לקבוע בברכת שמע לפני שקבעו לבסוף את פרשת יציאת. ומ"מ לקריאת שמע לא זכה הפסוק שלנו להיכנס, אבל זכה שבו מתחילים את תפילת השחר. ואכמ"ל בחשיבות ברכה זו.

"ויחר אף בלק אל בלעם ויספוק את כפיו" (כד י)

איתא בביצה (לו:): לא מטפחין ולא מספקין בשבת ויו"ט משום שבות, ובגמ' פירשו הטעם שמא יתקן כלי שיר. ופרש"י אין מטפחין ביד ואין מספקין כף על ירך וכולם לשמחה ולשיר. וכתב התוס' יו"ט דמקורו של רש"י שטיפוח הוא כף אל כף מהפס' במלכים (ב' יא יב) "ויכו כף אל כף ויאמרו יחי המלך" ותרגם התרגום שם "וטפחו יד", ועל מספקין כתב דמקורו מירמיה (לא-יח) "אחרי הוודעי ספקתי על ירך".

אמנם בירושלמי (ביצה פ"ה ה"ב) מבאר באופן שונה את ההבדל בין טיפוח לבין סיפוק שניהם כף אל כף רק שטיפוח הוא לרצונו, וסיפוק הוא מחמתו דהיינו מתוך כעס ורוגז, ומביא הירושלמי ראיה מהפס' בראש דברינו ויספוק את כפיו שבלק כעס על בלעם שברך במקום לקלל וא"כ הסיפוק שמוזכר הוא של כעס ורוגז וחמה,

נמצא דהבבלי והירושלמי חלוקים בפ"י סיפוק שלבבלי אין חילוק בין שמחה לכעס, אך לירושלמי סיפוק משמעו הוא כעס ורוגז ולא שמחה. [יש שביארו את הפס' ויספוק את כפיו אף לשיטת רש"י שמדובר שהיכה בשתי כפות ידיו על ירכיו].

וכתבו התוס' (שם ד"ה תנן) שבזמן הזה מותר, שדוקא בזמנם שהיו בקיאים לעשות כלי שיר שייך לגזור, אך בזמנינו שאין בקיאים לעשות כלי שיר לא גוזרים.

ובב"י (סי' שלט) הקשה הלא כלל בדינו שאף שבטל הטעם לא בטלה התקנה, וא"כ אף שאין אנו בקיאים בתיקון כלי שיר מ"מ יש לאסור. ותרץ שהתוס' דימו דין זה לדין משקים מגולים שבזמנם היו אסורים בשתיה שמא הנחש הטיל בהם ארס, אך כיום הותרו המשקים משום שאין נחשים מצויין בבתי האנשים, וכמו כן בכלי שיר כיון שאין בקיאין בעשייתן יש להתיר.

ובשו"ת תורת חסד הקשה על דבריו שאין לדמות נידון דידן למים מגולים משום ששם מתחילה גזרו רק במקומות בהם מצויין נחשים, ובמקום שאין מצויין לא גזרו כלל, אך גזירת שמא יתקן כלי שיר היתה על כל

בירושלמי (שם) הובא מעשה בר' יונה שהיה מטפח אחורי ידו

בשבת, וכן הובא שם מעשה מרבי שכך עשה, ופסק השו"ע (שם) שאם מטפח כלאחר יד מותר.

אחרוני זמנינו דנו במנצח על מקהלה בשבת העושה תנועות בידו

ושר בפיו שמצד א' לא עושה מאומה רק מנחה את צוות המקהלה איך לשיר, אך מצד שני הרי הוא עושה ממש כדרך המשוררים בחול שמשוררים כך יחד עם כלי שיר וא"כ יש לאסור, וכתבו האחרונים דיש להתיר באופן שאינו עושה כדרכו בחול אלא בשינוי מעט בתנועות ידיו שנחשב מעשה כלאחר יד שהותר בשבת שאין זה כדרך המשוררים. אמר רבי אבהו בן זוטרתאי אמר רבי יהודה בר זבידא: בקשו (חז"ל) לקבוע פרשת בלק בקריאת שמע (דהיינו לאמרה בכל יום בשעת ק"ש) ומפני מה לא קבעוה - משום טורח צבור. מאי טעמא (היינו ומה היה ההו"א להכניס פרשה זו יחד עם ק"ש? אילימא משום דכתיב בה: "אל מוציאם ממצרים, לימא פרשת רבית ופרשת משקלות דכתיב בהן יציאת מצרים, אלא אמר רבי יוסי בר אבין: משום דכתיב בה האי קרא:

עורך: ראש בית המדרש הרב ישראל מאיר ריאני שליט"א

חברי המערכת: הרב איתמר נגר | הרב מאיר וולברשטיין | הרב מרדכי הרבסט | הרב נפתלי וסרמן

כתובת האתר: www.lomdimyerushalmi.org